

DEEL 1: Van sleutelinzichten naar implicaties voor de praktijk

11	Een activiteit/ervaring is 'persoonlijk expressief' wanneer de jongere daarbij een toestand van 'flow' ervaart. Daarmee krijgen we echt grip op wat zich in een goedlopende identiteitsontwikkeling afspeelt: het intense gevoel van 'dit is wie ik ben / dit is wie ik wil zijn' wijst op een match met het eigen potentieel (interesse, talent, ideaal). De ervaring 'articuleert', wekt, resoneert, maakt mij bewust van wat ik in mij draag.
2	In de puberteit hebben op vele vlakken verschuivingen plaats: lichamelijk (uiterlijke verschijning/meer gedragsactiverende hormonen, hersenontwikkeling...), heen en weer bewegen tussen 'kind' en 'adolescent', relationele netwerken (erbij horen), groeiende behoefte aan identiteit (wie ben ik / wil ik zijn).
8	Bij de <u>informatieve stijl</u> is de jongere gericht op exploreren, het actief zoeken en evalueren van ervaringen en informatie, het gaandeweg selecteren van datgene waarmee hij/zij zich kan en wil identificeren. Deze jongere is ook duidelijk met de toekomst bezig en wil zichzelf waar maken. Dat kan in de lijn van de geldende norm zijn, maar evenzeer daarvan afwijkend. Steeds is het evenwel een eigen keuze.
9	Bij de <u>normatieve stijl</u> is er geen proces van open verkenning van wat wezenlijk bij je past, maar heeft de jongere zich vereenzelvd met de normen en verwachtingen van personen of groepen die op hem/haar een invloed hebben. De identificatie wordt daarbij ingegeven door een nood aan veiligheid, OF bijv. omdat het zich afzetten tegen de norm de jongere drijft naar radicale invullingen (negatieve identiteit). Ook deze ontspoorde identiteitsvinding hoort bij de normatieve stijl: er is geen afstand nemen.
10	Bij de <u>diffuse-vermijdende stijl</u> geven jongeren weinig aandacht aan hun toekomst of aan de gevolgen van hun handelingen en keuzes. Ze leven in het nu, laten zich door emoties bepalen en neigen ertoe om acties uit te stellen. Hun zelfsturing is laag, ze nemen hun lot (nog) niet in eigen handen, in tegenstelling tot de twee andere identiteitsstijlen. Ze zijn meer 'op drift', vinden zichzelf niet: ze zijn minder optimistisch, stellen meer anti-sociaal gedrag, hebben meer problemen met middelenmisbruik.

15	Jongeren voelen zich vaak niet vrij. Ze ervaren druk van ouders, leerkrachten, medeleerlingen en de samenleving om zich aan de model-identiteit te conformeren. Opvallend is dat de helft bij bevraging aangeeft open te staan voor afwijking van de gender-stereotypes, maar drie vierden schat in dat de anderen daar negatief op (zouden) reageren (van lachen tot pesten). Er heerst een schrikbeeld omtrent de gevolgen van gender-afwijkend gedrag.
18	Meisjes rapporteren minder zelfvertrouwen m.b.t. bepaalde schoolvakken (wiskunde...) en algemene eigenwaarde dan jongens. Er is verder een samenhang tussen het beeld van het typische meisje dat veel met haar uiterlijk bezig is en het lage zelfvertrouwen dat meisjes hebben op het vlak van hun fysieke verschijning. Het is denkbaar dat hier de druk vanuit een onhaalbaar schoonheidsideaal een rol speelt.
19	Tegelijk vraagt de lage score voor 'gedragshouding' bij jongens enige aandacht: jongens worden hiervoor negatiever bekeken dan meisjes, wat hen onzeker maakt. Ze kampen met dat beeld van 'stouter' of 'ongehoorzamer'. Uit het onderzoek blijkt ook dat ze in de realiteit meer worden berispt dan meisjes en dat meisjes voor gelijkaardig storend gedrag worden ontzien. De

	genderstereotype kijk van de opvoeders kan hier een rol spelen.
20	De identiteitsstijl is van invloed op het schoolse presteren. Er is een positief verband tussen de informatieve identiteitsstijl en twee kenmerken die voor schoolsucces bepalend zijn: doeltreffendheidsbeleving (zichzelf goed vinden in schoolse activiteiten en daar van aanpakken weten) en autonome leermotivatie (zich voor schoolse zaken inzetten omdat je het zelf wilt).
21	Autonome leermotivatie (zich voor schoolse zaken inzetten omdat je het zelf wilt) hoort duidelijk bij de informatieve stijl omdat dit strookt met 'actief op zoek gaan naar wat jou ligt'. De doeltreffendheidsbeleving (zichzelf goed vinden in schoolse activiteiten) wijst erop dat de gedane inspanningen voor school ook een effect hebben.
22	Er is een negatief verband tussen de diffuse identiteitsstijl en de twee indicatoren voor een instelling die schoolsucces ten goede komt (doeltreffendheidsbeleving en autonome leermotivatie). Hier zijn ook geslachtsverschillen: jongens scoren significant hoger op diffuse stijl.

PROCUSTES

Sleutelinzichten m.b.t. (gender)identiteit en schoolsucces

Sleutelinzichten omtrent IDENTITEIT	
1	Jongeren die een vlotte identiteitsontwikkeling doormaken, zullen ook op school betere prestaties neerzetten.
2	In de puberteit hebben op vele vlakken verschuivingen plaats: lichamelijk (uiterlijke verschijning/meer gedragsactiverende hormonen, hersenontwikkeling...), heen en weer bewegen tussen 'kind' en 'adolescent', relationele netwerken (erbij horen), groeiende behoefte aan identiteit (wie ben ik / wil ik zijn).
3	Identiteit is een moeilijk begrip: 'het is lucht' – 'zit tussen de oren'. Toch is het verschrikkelijk belangrijk. Identiteit is het geheel van eigenschappen die mijn uniek-zijn bepalen, die ik als wezenlijk beleef, en waarvan ik mij ten dele niet en ten dele wel bewust ben. Ik maak én ontdek mijn identiteit.
4	Identiteit MOET je hebben. Het maakt deel uit van een gezond emotioneel functioneren. Maar er is ook een kwaliteitseis: hoe geïntegreerder en coherenter de identiteitsstructuur hoe beter de persoon functioneert. Identiteit geeft stevigheid, innerlijke rust, richting aan je leven: je bent je bewust van én kan je vinden in je unieke kwaliteiten, sterktes en zwaktes, je bent congruent, je weet wat je wil, je 'staat' er, je vervult je rollen met zelfvertrouwen, je voelt je goed in je vel.
5	Identiteitsontwikkeling is dus: zelf-wording. Worden wie je in wezen bent. Dat gebeurt altijd in een context door (1) directe ervaring, (2) door reflectie op deze ervaring en (3) door expressie en (4) communicatie met anderen. Het is een proces dat al bij zeer jonge kinderen begint én nooit ophoudt. In de puberteit komt het wel in een stroomversnelling terecht.
6	Identiteit vinden is zo dwingend dat er bij een niet gave ontwikkeling een toestand van chaos, verwardheid ontstaat (je bent op drift). Om daaruit te geraken wordt aan identiteit toch krampachtig /wanhopig een invulling gegeven, eventueel in de vorm van een negatieve identiteit (zoals identificatie met radicale groepen).

Sleutelinzichten omtrent IDENTITEITSONTWIKKELING	
7	Een gunstig verloop van de identiteitsontwikkeling wordt in grote mate bepaald door de manier waarop de persoon, i.c. de jongere in het leven staat. Zo onderscheiden we drie identiteitsstijlen: de informatieve stijl, de normatieve en de diffuse-vermijdende. De drie stijlen kunnen wel eens door elkaar lopen, afhankelijk van het gebied waarin de jongere zich beweegt: bij studiekeuze kan er een andere stijl overheersen dan bij intieme relaties.
8	Bij de <u>informatieve stijl</u> is de jongere gericht op exploreren, het actief zoeken en evalueren van ervaringen en informatie, het gaandeweg selecteren van datgene waarmee hij/zij zich kan en wil identificeren. Deze jongere is ook duidelijk met de toekomst bezig en wil zichzelf waar maken. Dat kan in de lijn van de geldende norm zijn, maar evenzeer daarvan afwijkend. Steeds is het evenwel een eigen keuze.
9	Bij de <u>normatieve stijl</u> is er geen proces van open verkenning van wat wezenlijk bij je past, maar heeft de jongere zich vereenzelvigd met de normen en verwachtingen van personen of groepen die op hem/haar een invloed hebben. De identificatie wordt daarbij ingegeven door een nood aan veiligheid, OF bijv. omdat het zich afzetten tegen de norm de jongere drijft naar radicale invullingen (negatieve identiteit). Ook deze ontspoorde identiteitsvinding hoort bij de normatieve stijl: er is geen afstand nemen.
10	Bij de <u>diffuse-vermijdende stijl</u> geven jongeren weinig aandacht aan hun toekomst of aan de gevolgen van hun handelingen en keuzes. Ze leven in het nu, laten zich door emoties bepalen en neigen ertoe om acties uit te stellen. Hun zelfsturing is laag, ze nemen hun lot (nog) niet in eigen handen, in tegenstelling tot de twee andere identiteitsstijlen. Ze zijn meer 'op drift', vinden zichzelf niet: ze zijn minder optimistisch, stellen meer anti-sociaal gedrag, hebben meer problemen met middelenmisbruik.
11	Een activiteit/ervaring is 'persoonlijk expressief' wanneer de jongere daarbij een toestand van 'flow' ervaart. Daarmee krijgen we echt grip op wat zich in een goedlopende identiteitsontwikkeling afspeelt: het intense gevoel van 'dit is wie ik ben / dit is wie ik wil zijn' wijst op een match met het eigen potentieel (interesse, talent, ideaal). De ervaring 'articuleert', wekt, resoneert, maakt mij bewust van wat ik in mij draag.
12	Laag welbevinden, zich niet goed voelen in activiteiten, interacties en relaties, nooit 'in flow' zijn, straalt negatief af op de persoon en tast het zelfbeeld aan. Je bent nergens in je sas, en beleeft jezelf als een 'loser'. Elke succeservaring, ervaring van voldoening in activiteiten, interacties en relaties – kortom, het gevoel dat je 'goed bezig bent' - is empowerend en draagt bij tot zelfvertrouwen en daardoor tot identiteitsontwikkeling. Zelfvertrouwen maakt de persoon sterker om in de informatieve modus te komen of te blijven.
Sleutelinzichten omtrent IDENTITEITSONTWIKKELING en GENDER	
13	Identiteitsontwikkeling verloopt vlotter bij meisjes dan bij jongens, wat de genderkloof in schoolloopbanen mee zou kunnen verklaren. Uit het onderzoek blijkt vooral: meisjes gaan meer actief naar antwoorden op identiteitsrelevante vragen dan jongens, jongens gaan het zoeken naar antwoorden meer uit de weg, negeren...
14	Een 'gegenderde' samenleving (waar veel gender-stereotype boodschappen op jongeren afkomen) bemoeilijkt een vlotte identiteitsontwikkeling – inz. voor jongeren die zich minder tot gangbare keuzes aangetrokken voelen.
15	Jongeren voelen zich vaak niet vrij. Ze ervaren druk van ouders, leerkrachten, medeleerlingen en de samenleving om zich aan de model-identiteit te conformeren. Opvallend is dat de helft bij bevraging aangeeft open te staan voor afwijking van de gender-stereotypes, maar drie vierden schat in dat de anderen daar negatief op (zouden) reageren (van lachen tot pesten). Er heerst een schrikbeeld omtrent de gevolgen van gender-afwijkend gedrag.
16	Waaruit jongeren dat zelfvertrouwen het meest putten ligt verschillend. Meisjes voelen zich het

	zekerst ten aanzien van gedragssituaties en het opbouwen van hechte vriendschap. Jongens hebben een positief zelfbeeld omtrent hun schoolvaardigheden, sportieve vaardigheden, fysieke verschijning en het gevoel van 'algemene eigenwaarde'. Bij dat laatste is er de hypothese dat er mogelijks een bias is omdat het bij het beeld van mannen hoort dat je geen zwakte toegeeft.
17	Als we jongeren vragen uit een lijst van activiteiten aan te geven 'welke activiteiten kenmerkend zijn voor wie ze zijn' – ze dus als persoonlijk expressief beschouwen – dan zijn 'sociale, kunstzinnige en instrumentele activiteiten (studeren, bijverdienen...)' typisch voor meisjes, terwijl jongens vaker 'passieve en risicovolle activiteiten (gamen, alcohol consumptie...) en sportieve activiteiten aanduiden.
18	Meisjes rapporteren minder zelfvertrouwen m.b.t. bepaalde schoolvakken (wiskunde...) en algemene eigenwaarde dan jongens. Er is verder een samenhang tussen het beeld van het typische meisje dat veel met haar uiterlijk bezig is en het lage zelfvertrouwen dat meisjes hebben op het vlak van hun fysieke verschijning. Het is denkbaar dat hier de druk vanuit een onhaalbaar schoonheidsideaal een rol speelt.
19	Tegelijk vraagt de lage score voor 'gedragshouding' bij jongens enige aandacht: jongens worden hiervoor negatiever bekeken dan meisjes, wat hen onzeker maakt. Ze kampen met dat beeld van 'stouter' of 'ongehoorzamer'. Uit het onderzoek blijkt ook dat ze in de realiteit meer worden berispt dan meisjes en dat meisjes voor gelijkaardig storend gedrag worden ontzien. De genderstereotype kijk van de opvoeders kan hier een rol spelen.

Sleutelinzichten omtrent IDENTITEITSSTIJL en de SCHOOLSE CONTEXT	
20	De identiteitsstijl is van invloed op het schoolse presteren. Er is een positief verband tussen de informatieve identiteitsstijl en twee kenmerken die voor schoolsucces bepalend zijn: doeltreffendheidsbeleving (zichzelf goed vinden in schoolse activiteiten en daar van aanpakken weten) en autonome leermotivatie (zich voor schoolse zaken inzetten omdat je het zelf wilt).
21	Autonome leermotivatie (zich voor schoolse zaken inzetten omdat je het zelf wilt) hoort duidelijk bij de informatieve stijl omdat dit strookt met 'actief op zoek gaan naar wat jou ligt'. De doeltreffendheidsbeleving (zichzelf goed vinden in schoolse activiteiten) wijst erop dat de gedane inspanningen voor school ook een effect hebben.
22	Er is een negatief verband tussen de diffuse identiteitsstijl en de twee indicatoren voor een instelling die schoolsucces ten goede komt (doeltreffendheidsbeleving en autonome leermotivatie). Hier zijn ook geslachtsverschillen vastgesteld: jongens scoren significant hoger op diffuse stijl.
23	Leerkrachtstijl is ook in het licht van identiteitsontwikkeling van belang. Zo evolueren leerlingen die vinden dat hun leerkrachten autonomie verlenen, in het daaropvolgende jaar in de richting van een minder diffuse identiteitsstijl. Tegelijk evolueren leerlingen die hun leerkrachten als structuur biedend typeren in het volgende jaar meer naar een informatieve stijl.
24	Leerlingen met een diffuse identiteitsstijl zijn verder geneigd om hun leerkrachten als niet-autonomie verlenend te typeren, terwijl leerlingen met een informatieve identiteitsstijl de leerkracht als structuur gevend zien.